

Съфинансирано от
Европейския съюз

TRANSVERSAL
4 GREEN skills
TOURISM

ДОКЛАД

ПЪТЕКИ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА ПРЕНОСИМИТЕ **ЗЕЛЕНИ УМЕНИЯ** В ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ ПО ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ, ТУРЦИЯ И ЛИТВА

Разработен в рамките на:

TRANS4GREEN: Обучение, базирано на сценарии за зелени преносими умения в туризма”

със съвместните усилия на:

Международен институт по мениджмънт

Училище по мениджмънт Graičiūnas

*Анадолска професионално-техническа гимназия
Yalova Şaban Temuge*

Проект съфинансиран от Европейския съюз.

Изразените възгледи и мнения обаче принадлежат изцяло на техния(ите) автор(и) и не отразяват непременно възгледите и мненията на Европейския съюз или на Националната агенция (Център за развитие на човешките ресурси). За тях не носи отговорност нито Европейският съюз, нито ЦРЧР.

Изграждането на преносими (трансверсални) зелени умения чрез професионалното образование и обучение (ПОО) в областта на туризма има за цел да подготви настоящите и бъдещите служители в сектора да осъзнаят индивидуалната и колективната отговорност за опазването и възстановяването на ресурсите околна среда на местно и глобално ниво и да вдъхновят другите за действия в тази насока. Включването на зелените умения в образованието по туризъм подобрява цялостното състояние на сектора. Процесът обаче може да изисква интервенции на много нива, включително регулаторни промени, които отнемат време.

Доставчиците на ПОО могат да отговорят своевременно на изискванията за устойчивост в туризма, като адаптират подходите за обучение и съдържанието на учебните си програми в рамките на действащите образователни разпоредби.

Докладът

Настоящия доклад очертава начините за интегриране на преносимите зелени умения в ПОО в България, Литва и Турция. Той е разработен в рамките на проект **"TRANS4GREEN: Обучение, базирано на сценарий за зелени преносими умения в туризма"** >, чиято обща цел е да включи зелените умения в професионалното образование и обучение в областта на туризма в България, Турция и Литва, така че да се повиши капацитетът на учащите и завършващите с различни профили да се възползват от нововъзникващите кариерни възможности, предлагани от устойчивия туризъм.

Прилежащото изследване е резултат от съвместните усилия на експертни екипи от **Международен институт по мениджмънт (България)** > **Училището по мениджмънт Graičiūnas (Литва)** > и **Анадолската професионално-техническа гимназия Yalova Şaban Temuge (Турция)** > извършени през м. април и май 2024 г. В него са обобщени и основните заключения от международния семинар на заинтересованите страни "Умения за зелена трансформация в туризма", проведен във Варна, България на 12 юни 2024 г.

ЗЕЛЕНИ УМЕНИЯ

В КОНТЕКСТА НА ПРОЕКТА ТРАНСВЕРСАЛНИТЕ "ЗЕЛЕНИ" УМЕНИЯ СЕ ОПРЕДЕЛЯТ В СЪОТВЕТСТВИЕ С ЕВРОПЕЙСКАТА МНОГОЕЗИЧНА КЛАСИФИКАЦИЯ НА УМЕНИЯТА, КОМПЕТЕНЦИИТЕ И ПРОФЕСИИТЕ (ESCO) V.1.1.1, В КАТЕГОРИЯТА Т6 "ЖИТЕЙСКИ УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ" И Т6.2 "ИЗПОЛЗВАНЕ НА УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ, СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА"

ВЪЗПРИЕМАНЕ НА СПОСОБИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ И ХУМАННОТО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ

с поведението си спомага за запазването на стабилни екосистеми и за борба с масовото изчезване на видове, например като подбира съзнателно храните си, с което подкрепя биологичното производство на храни и хуманното отношение към животните

ВЪЗПРИЕМАНЕ НА СПОСОБИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ОТРИЦАТЕЛНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПОТРЕБЛЕНИЕТО

прилага принципи, политики и разпоредби, целящи постигането на екологична устойчивост, включително чрез намаляване на отпадъците, потреблението на енергия и вода, повторната употреба и рециклирането на продукти, както и чрез ангажираност в икономиката на споделянето

ВЪЗПРИЕМАНЕ НА СПОСОБИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ЗАМЪРСЯВАНЕТО

прилага мерки за намаляване на замърсяването на въздуха, на шумовото и светлинно замърсяване и замърсяването на водите или околната среда, например като ползва обществен транспорт, не оставя отпадъци в природата и като ограничава ненужната светлина и шум, особено през нощта;

АНГАЖИРАНЕ НА ДРУГИТЕ В ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНИ НАЧИНИ НА ПОВЕДЕНИЕ

информира относно и насърчава екологосъобразните начини на поведение в социалните мрежи и на работното място

ОЦЕНЯВАНЕ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ЛИЧНОТО ПОВЕДЕНИЕ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА

възприемане на ориентиран към устойчивостта начин на мислене в ежедневието си спрямо личното си екологично отношение и върху въздействието на своето поведение върху околната среда.

СЪДЪРЖАНИЕ

01

БЪЛГАРИЯ

Въведение	<u>5</u>
Кратък преглед на ПОО в България	<u>6</u>
Квалификации и обучение в ПОО в областта на туризма	<u>7</u>
Модули, дисциплини и предмети, в които може да бъде включено изграждането на зелени умения	<u>8</u>
Препоръки за включване на изграждането на зелени умения в образованието	<u>9</u>

ЛИТВА

Въведение	<u>10</u>
Кратък преглед на ПОО в Литва	<u>11</u>
Квалификации и обучение в ПОО в областта на туризма	<u>12</u>
Модули, дисциплини и предмети, в които може да бъде включено изграждането на зелени умения	<u>14</u>
Препоръки за включване на изграждането на зелени умения в образованието	<u>15</u>

02

03

ТУРЦИЯ

Въведение	<u>16</u>
Кратък преглед на ПОО в Турция	<u>16</u>
Квалификации и обучение в ПОО в областта на туризма	<u>17</u>
Модули, дисциплини и предмети, в които може да бъде включено изграждането на зелени умения	<u>18</u>
Препоръки за включване на изграждането на зелени умения в образованието	<u>19</u>

**Трябва да засадим семената
на промяната и чрез своите
действия и избори да ги
подхранваме ежедневно.**

Кари Мартинез

БЪЛГАРИЯ

ВЪВЕДЕНИЕ

Стремежът към повишаване на устойчивостта на българския туризъм е много силен, включително по отношение необходимостта от повишаване на професионалните и личните зелени умения и компетенции на служителите. Все повече се признава значението на преносимите умения, особено на тези, свързани със зеления и цифровия преход.

В отговор на това публичните и частните служби по заетостта постепенно преминават от подход, ориентиран към професиите, към такъв, при който се набляга на уменията и компетенциите. Признава се, че практическата насоченост на професионалното обучение по туризъм и хотелиерство изисква, от една страна, обмислено редовно модернизиране на съдържанието на учебните програми, а от друга - адаптиране към променящите се процеси в бизнеса, както и използване на нови методики за обучение и нови форми на преподаване, като например проблемно-базирано обучение, включване на реални казуси, симулации, включване на утвърдени практики като обучители и оценители и т.н.

В момента се извършва промяна в политиката, като до 2027 г. в професионалното обучение за всяка професия ще бъдат включени програми за екологични и специфични цифрови умения.

КРАТЪК ПРЕГЛЕД НА ПОО В БЪЛГАРИЯ

Професионалното обучение в туризма е структурирано и организирано чрез различни образователни и квалификационни програми, които имат за цел да подготвят специалисти за всички нива на работа в сектора. Формалното образование се предлага както на средно, така и на висше ниво, докато множество курсове за неформално образование и обучение на работното място допълват практиките за повишаване на квалификацията и уменията на хората, които вече са на пазара на труда или търсят работа в туризма.

Средното професионално образование е предназначено за ученици на възраст 15+ в системата на формалното образование, както и за възрастни, които се интересуват от работа в сектора и се нуждаят от допълнителна квалификация и преквалификация на по-късен етап от професионалния си и кариерен път. В първия случай, обучението се предлага от т.нар. професионални гимназии по туризъм. Освен това някои общообразователни гимназии предлагат професионално обучение за определени класове ученици, които завършват със същия статут като завършилите професионалните гимназии. Във втория случай, доставчиците на обучение са центровете за професионално образование и обучение, които функционират след официално лицензиране от Националната агенция за професионално образование и обучение и обслужват лица на възраст над 16 години.

Степента на професионална квалификация се свързва с определена професия и се придобива независимо от формалните общообразователни степени, като например начална и средна. Висшето образование повишава професионалното образование до следващо ниво и служи за заемане на експертни и управленски длъжности в различните сектори на икономиката.

Тази професионална квалификация може да се придобие в допълнение към средното образование, а издадената диплома е равностойна както за общообразователните, така и за професионалните направления. Тази квалификация дава право на по-нататъшно образование или професионално обучение, като гарантира, че лицата могат да продължат да се развиват в избраната от тях професионална област.

КВАЛИФИКАЦИИ И ОБУЧЕНИЕ В ПОО В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА

В България има 112 средни училища (85 професионални, 25 общообразователни и 2 за ученици със специални потребности), които предоставят обучение за различните професии в туризма. Освен това 462 лицензирани центъра за професионално образование и обучение провеждат курсове и за възрастни обучаеми и в съответствие с държавните образователни изисквания и стандарти. На ниво висше образование обучението на студенти в професионално направление "3.9. Туризъм" се осъществява от 10 висши училища, акредитирани от Национална агенция за оценяване и акредитация в областта на висшето образование в България. Освен това други 22 висши училища (от общо 54 в България) подготвят кадри в области, които са свързани с туризма.

Професионалните направления в областта на туризма и хотелиерството са дефинирани както следва:

811 "Хотелиерство, ресторантьорство и кетъринг"

с 10 образователни стандарта и изисквания за професиите „Хотелиер“, „Администратор в хотелиерството“, „Камериер(-ка)“, „Портиер-пиколо“, „Ресторантьор“, „Готвач“, „Сервитьор - барман“, „Работник в заведенията за хранене и развлечения“, „Карвинг-декоратор“, „Инструктор-декоратор“

812 "Пътувания, туризъм и свободно време"

с 4 национални образователни стандарта и изисквания за професиите "Организатор на туристическа агентска дейност", "Планински водач", "Екскурзовод", "Аниматор в туризма";

541 "Хранителни технологии"

с 1 национален образователен стандарт за професията "Хлебар-сладкар"

Във висшето образование, професионалното направление се нарича 3.9 „Туризъм“ и програмите за него се предлагат на ниво (ОКС) бакалавър, магистър или доктор чрез различни курсове и специализации, както в микроикономически план (управление на компании и техните процеси), така и в макро-управлението (като управление и планиране на дестинациите).

МОДУЛИ, ДИСЦИПЛИНИ И ПРЕДМЕТИ, В КОИТО МОЖЕ ДА БЪДЕ ВКЛЮЧЕНО ИЗГРАЖДАНЕТО НА ЗЕЛЕНИ УМЕНИЯ

Нормативната уредба в България предвижда интегрирането на „зелено съдържание“ в съществуващите предмети във всички нива на образование (Наредба № 13/2016г, изм. 2018 >). Въпреки това, няма конкретно законодателство относно уменията за зелен преход в областта на ПОО и стажовете („учене чрез работа“ >). В резултат на това, уменията за зелен преход не са цялостно застъпени в националните образователни стандарти и изисквания за професионална квалификация, нито в учебните програми за стажове и практика.

Независимо от това в определени случаи зелените умения са включени в държавните образователни стандарти и квалификационните характеристики на програмите за висше образование като добра отправна точка. Като цяло единиците резултати от ученето в общата професионална подготовка за професиите с трета, четвърта и пета степен на професионална квалификация включват резултата "Здраве и безопасност при работа и опазване на околната среда", към който се отнасят уменията за "организиране на сортирането и съхранението на опасни продукти и излезли от употреба материали, консумативи и др. в съответствие с технологията на събиране и принципите на рециклиране". Единиците от резултати от учене по професията "Ресторантьор" включват "Контрол на качеството", в резултат на което се постига резултат "Спазване на изискванията за енергийна ефективност и опазване на околната среда" и умения за "спазване на националните и международните изисквания за опазване на околната среда в заведенията за хранене и развлечения; прилагане на изискванията за енергийна ефективност в заведенията за хранене и развлечения; обясняване на методите за рециклиране на отпадъци и използване на възобновяема енергия". За професията "Планински водач" има специфична единица резултати от ученето, наименувана "Водене на групи по определени маршрути" с уменията "при практикуване на алпинизъм и поддържане на групи се вписва пълноценно и щадящо в планината и околната среда".

В областта на висшето образование 5 висши учебни заведения предлагат курсове, свързани с екологичните аспекти на туризма, с квалификационни характеристики, включващи екологични знания, умения и компетентности. Това са Лесотехническият университет в София, Аграрният университет в Пловдив, Югозападният университет в Благоевград, Шуменският университет и Висшето училище по мениджмънт във Варна.

Признаването и валидирането на предишно обучение и професионален опит, както и пропускливостта между средното и висшето професионално образование са особено важни за професиите в областта на туризма и хотелиерството. Като се има предвид нарастващият недостиг на работна сила в българския туристически сектор в периода след пандемията, работодателите предлагат и организират много обучения на работното място и учене на работното място за служители със и без формална квалификация. Освен това по инициатива на Министерството на туризма и с обществена констатация се организират държавно финансирани професионални курсове за безработни лица. Съществуват много предложения за неформално обучение и обучения на работното място, които се отнасят до екологични умения и компетентност в областта на устойчивото развитие.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ НА ИЗГРАЖДАНЕТО НА ЗЕЛЕНИ УМЕНИЯ В ОБРАЗОВАНИЕТО

Учебните програми за професионално образование и обучение в България обикновено са разработени на модулен принцип. При това всеки пакет от модули осигурява завършването на желаното ниво на професионална квалификация. За всеки от модулите са разработени учебни планове и програми. По този начин, за да се активира универсалното изграждане на умения в посока устойчивост, е необходимо да се определят основните предмети, които са от значение за всички или за много от професиите в туризма, и съответно да се допълнят с дейности и ресурси за цялостно изграждане на зелени умения.

Въз основа на спецификата, преносимите зелени умения трябва да бъдат интегрирани по подходящ начин в професионалните предмети, като начините за интегриране могат да включват добавяне към съдържанието на съществуващите учебни планове и програми за обучение, като например:

Умение за "възприемане на способности за подобряване на биологичното разнообразие и хуманното отношение към животните"

В учебните програми: "Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда", която е подходяща за всички професии в средното професионално образование и обучение; "Микробиология и хигиена на храненето" за професията "Ресторантьор"; "Екология и биоразнообразие" за професията "Планински водач", както и по време на обучението;

В учебните програми: "Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда", която е подходяща за всички професии в средното професионално образование и обучение; "Професионална етика и поведение на туристите" за професиите "Туристически агент" и "Екскурзовод"; "Хигиена на храненето и законодателство в областта на храните" за професията "Рецепционист в хотел", както и по време на практиката;

Умение за "възприемане на способности за намаляване на отрицателното въздействие на потреблението"

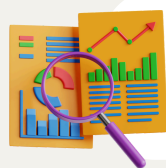

Умение за "възприемане на способности за намаляване на замърсяването"

В учебната програма "Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда", която се отнася за всички професии в средното професионално образование и обучение; "Професионална етика и туристическо поведение" за професиите "Туристически агент" и "Екскурзовод"; "Екология и биоразнообразие" за професията "Планински водач", както и по време на практиката.

В учебните програми: "Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда", което е от значение за всички професии в средното професионално образование и обучение; "Екология и биоразнообразие" за професията "Планински водач", както и по време на практиката

Умение за "ангажиране на другите в екологосъобразни начини на поведение"

Умение за "оценяване на въздействието на личното поведение върху околната среда"

В учебните програми: "Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда", което е от значение за всички професии в средното професионално образование и обучение; "Екология и биоразнообразие" за професията "Планински водач", както и по време на производствената практика.

Интегрирането на трансверсални зелени умения в професионалното образование и обучение (ПОО) в областта на туризма в България може да се подобри чрез цялостен подход, който включва разработване на учебни програми, обучение на обучители, сътрудничество с индустрията и активно участие на обучаемите.

ЛИТВА

Основният приоритет на ПОО в Литва е да се превърне в привлекателна и високо ценена част от образованието и ученето през целия живот. Програмите за ПОО са предназначени за обучаеми от различни възрасти и с различно образование.

ВЪВЕДЕНИЕ

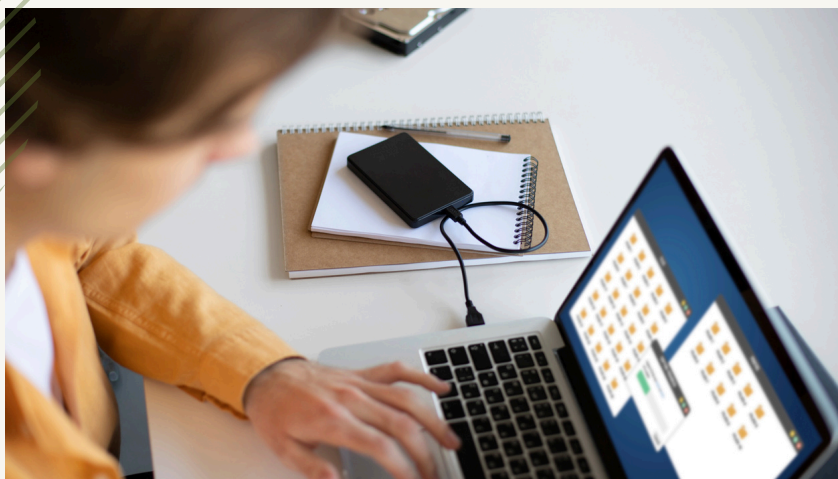
В Литва има 65 държавни и 2 частни институции за ПОО, в които се обучават над 45 000 ученици. Тези институции са реструктурирани като самоуправляващи се, за да се привлече бизнесът в управлението им и да се доближи ПОО до изискванията на пазара на труда.

Програмата за ПОО в Литва се състои от две части. Първата част се отнася за всички училища в страната и определя областите на професионалните дейности, компетенциите, целите на обучението и разпоредбите за оценяване. Втората част не е задължителна и обхваща методите на преподаване, програмите по предмети, учебните помагала и др. Програмата трябва да включва като предмети или модули предприемачество, гражданска защита, екология, информационни технологии и чужд език за специални цели.

Редица тенденции, които бяха актуални преди една година, остават актуални и днес, но променящите се икономически и социални условия и бързото развитие на изкуствения интелект поставят нови предизвикателства и възможности. Промененият модел на работа и поведение на служителите, бързото технологично развитие, променящите се приоритети - всичко това са обстоятелства, към които функцията по обучение трябва да се адаптира и да даде своя важен принос. В светлината на тези промени се разграничават 6 тенденции, които оформят дневния ред на функцията по обучение:

- 1) цифрова трансформация,
- 2) адаптивност на съдържанието на обучението,
- 3) достъпност и привлекателност на обучението,
- 4) създаване на култура на учене,
- 5) яснота на ролите/криза на идентичността,
- 6) нови образователни методи.

Що се отнася до търсенето на служители в Литва, ситуацията е различна сред квалифицираните и неквалифицираните работници. Сред квалифицираните работници и работниците в сферата на услугите работодателите търсят най-вече продавачи, готвачи, шофьори, пекари и сладкари и др. Сред неквалифицираните работници - чистачи в хотели, камериерки, офис работници, чистачи, помощници в кухнята, перачки, гладачи и др. Важно е да се отбележи, че търсенето на работници в отделните градове е различно.

КРАТЪК ПРЕГЛЕД НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ В ЛИТВА

Образователна система в Литва:

Образование и грижи в ранна детска възраст	Общо (задължително) образование	Професионално обучение и образование	Висше образование	Неформално обучение (освен ранно образование)	Домашно образование
предучилищно образование	начално образование			Неформално обучение за ученици	
предучилищна подготовка	основно образование			неформално обучение за възрастни	
	средно образование				
	права и задължения на учениците и родителите (настойниците)				

Професионалното образование и обучение не е задължително, но държавата гарантира достъпността на първоначалното професионално образование и обучение. Първоначално професионално обучение - когато се придобива първа квалификация. По време на продължаващото ПОО лицето усъвършенства придобитата квалификация или придобива нова.

В Закона за образованието се посочва, че образователната система в Литва включва: а) формално образование, б) неформално образование, в) самообразование, г) образователна помощ.

Институциите за ПОО, заедно с учебната програма за ПОО, могат да осигурят основата за последните две години от учебната програма за първи гимназиален етап и/или за втори гимназиален етап. Учебната програма за ПОО се предоставя в специално създадени за ПОО и други институции. Учениците обикновено са на възраст от 17 до 19 години, а учебната програма продължава от 1 до 2 години. Професионалното образование и обучение може да бъде организирано под формата на училище или чиракуване.

КВАЛИФИКАЦИИ И ОБУЧЕНИЕ В ПОО В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА

Квалификацията и обучението в областта на професионалното образование и обучение в туризма са същите като във всяка друга област.

Първоначалното професионално образование и обучение се предоставя на лица на възраст над 14 години. Ученик, който все още не е придобил основно образование, се обучава по учебната програма за ПОО успоредно с учебната програма за основно образование. Ученик, който е придобил по-ниско средно образование, може свободно да избере дали да се обучава по учебната програма за ПОО, или да я следва заедно с учебната програма за гимназиално образование. Продължителността на обучението по учебния план за ПОО и учебния план за първи гимназиален етап или за втори гимназиален етап е 3 години. Продължителността на обучението само по програмата за ПОО е от 1 до 2 години.

След завършване на формалния учебен план за ПОО и (или) получаване на необходимата оценка на уменията, ученикът получава съответната степен на квалификация.

Продължаващото професионално образование и обучение включва формално и неформално ПОО. След завършване на формалната учебна програма за ПОО и (или) получаване на необходимата оценка на придобитите умения, на лицето се предоставя съответното ниво на квалификация.

Неформалното професионално обучение може да се предоставя при поискване от всеки доставчик на обучение. Неформалното професионално обучение се предоставя в зависимост от необходимостта (поръчката) на лицето или на работодателя. Целта на неформалното обучение на възрастни е да предостави на лицето възможност за учене през целия живот, да задоволи потребностите от знания, да подобри придобитата квалификация и да придобие допълнителни компетентности. Неформалното образование за възрастни се предоставя на всяко лице, навършило 18 години, което желае да го избере. Всички доставчици на образование могат да предлагат неформално образование за възрастни. Компетенциите, придобити в неформалното образование, могат да бъдат признати като част от учебната програма на формалното образование или обучение.

Литовската квалификационна рамка (LTKS) е система от нива на квалификация, създадена в Литва, въз основа на компетенциите, необходими за дейностите на дадено лице. LTKS предоставя квалификации, разделени на 8 нива във всички образователни вериги в Литва. Всяко квалификационно ниво включва квалификации за дейности със сходна сложност, автономност и вариативност.

По-долу е представено сравнение между Литовската квалификационна рамка (LTKS) и Европейската квалификационна рамка (EQF, EKS) (в таблицата са представени само съответните за TRANS4GREEN нива):

Ниво по LTKS	Документ, удостоверяващ получената квалификация	Ниво по EKS
5	Диплома Диплома за професионално обучение	5
4	Диплома за професионално обучение Сертификат за зрелост *	4
3	Диплома за професионално обучение Свидетелство за основно образование *	3

*Законодателството, регламентиращо съдържанието на общообразователните програми, предвижда, че резултатите от развитието на компетентностите след завършване на общообразователните програми се предвиждат в общообразователните програми и се свързват със съответните нива на LTKS: резултатите от програмата за начално образование се свързват с 1-во квалификационно ниво, резултатите от програмата за основно образование се свързват с 3-то до 4-то квалификационно ниво, програмите за средно образование - с 4-то квалификационно ниво

Начини за получаване на квалификация:

Квалификации от ниво 1-4

се получават след завършване на професионално обучение или общи образователни програми

Квалификации от ниво 5

се придобиват след приключване на обучителни програми, предназначени за лица с професионална квалификация и опит в професионална дейност с определена продължителност, или на краткосрочни програми за обучение;

Целта на квалификационната система е да осигури съответствие на квалификациите във висшето образование и професионалното обучение с нуждите на националната икономика, тяхната прозрачност, сравнимост, непрекъснатост на образованието, професионална и териториална мобилност на лицата. Основата на литовската квалификационна система са професионалните стандарти. Те са формален договор между света на труда и образователната система, който се приема като значим и важен не само от работодателите и образователната система, но и от учащите се и работниците, т.е. от лицата с определени очаквания за професионална кариера.

Към момента са одобрени 17 от общо 25 професионални стандарта. Два от тях са свързани с туризма::

- Професионален стандарт за сектора на услугите по настаняване и хранене;
- Професионален стандарт за сектора на услугите в областта на туризма, спорта, развлеченията и отдиха.

МОДУЛИ, ДИСЦИПЛИНИ И ПРЕДМЕТИ, В КОИТО МОЖЕ ДА БЪДЕ ВКЛЮЧЕНО ИЗГРАЖДАНЕТО НА ЗЕЛЕНИ УМЕНИЯ

По време на проучването в контекста на проект TRANS4GREEN различни програми, модули/курсове/предмети, свързани с туризма, бяха анализирани в различни аспекти, като например ниво на ЕКР (от ниво 2 до 6), общ брой кредити в програмата (от 3 кредита до 180), модули/курсове/предмети, в които могат да бъдат интегрирани уменията по ESCO T6.2, и техните кредити/часове (от 1 до 20 кредита). Също така беше предложено кои умения от ESCO T6.2 трябва да бъдат интегрирани в зависимост от модула/курса/предмета.

Сред програмите за висше образование (ниво 6) бяха анализирани: туризъм и хотелиерство; кулинарни изкуства.

Сред програмите за формално професионално образование и обучение (ПОО) (нива 3,4,5): Пекар на хляб и сладкарски изделия; Икономист в хотелиерството; Готвач; Сладкар; Работник в обслужването на гости; Организатор на селски туризъм; Агент по продажбите на туристически услуги; Организатор на събития и услуги за отдых; Работник в хотелиерството; Администратор в хотелиерството.

Сред програмите за неформално професионално образование и обучение (ПОО) (нива 2,3,4): Помощник-готвач; Готвене на традиционни ястия; Основи на здравословното готвене; Обслужване на гости в заведение, предоставящо услуги по настаняване.

Трябва да се отбележи, че всички програми за ПОО са с модулна структура. Съществуват програми с едно и също или сходно заглавие, но приети за различни нива и с различен брой кредити. Що се отнася до учебните часове за ESCO T6.2 интегриране на уменията в учебния процес, те се различават в зависимост от няколко фактора, като например ниво на образование, брой кредити в програмата/модула и други. Във всеки случай предлагаме то да не бъде по-малко от 1 час на тема.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ НА ИЗГРАЖДАНЕТО НА ЗЕЛЕНИ УМЕНИЯ В ОБРАЗОВАНИЕТО

Във всички програми, които бяха анализирани, има три най-често срещани ESCO T6.2 екологични умения и компетенции, които биха могли да бъдат включени в тези програми (учебни планове). В зависимост от програмата за обучение по екологични преносими умения могат да варират. Тук посочваме няколко от тях:

Умение за “възприемане на способности за подобряване на биологичното разнообразие и хуманното отношение към животните”

- Разбиране на биологичното разнообразие и неговата важност;
- Практически действия за подобряване на биологичното разнообразие и хуманното отношение към животните, и други.

- Отговорно пазаруване
- Намаляване на свръх-потреблението
- Алтернативи за избягване употребата на пластмасови опаковки за еднократно ползване;
- Съвети за намаляване потреблението на вода, енергия и други.

Умение за “възприемане на способности за намаляване на отрицателното въздействие на потреблението”

Умение за “възприемане на способности за намаляване на замърсяването”

- Намаляване замърсяването на въздуха;
- Управление на шума, и други.

- Как да насърчаваме екологично поведение;
- Устойчивост на работното място
- Ангажиране и участие в общността;
- Стратегии за поведенческа промяна;
- Съвместни усилия и партньорства, и други.

Умение за “ангажиране на другите в екологосъобразни начини на поведение”

Умение за “оценяване на въздействието на личното поведение върху околната среда”

- Възприемане на екологично поведение, отчитане въздействието на собствените действия върху околната среда;
- Използване и пестене на енергия
- Устойчив транспорт
- Управление на отпадъците и други.

И така, задълбочавайки се в резултатите от изследването, има няколко въпроса, които трябва да бъдат разгледани в по-нататъшните дейности по проекта: а) върху кое ниво на ЕКР на програмите за ПОО трябва да се съсредоточи проектът при разработването на методологията за преподаване на трансверсални зелени умения в професионалното образование и обучение в областта на туризма? б) кои биха могли да бъдат най-подходящите модули/курсове/предмети от многото резултати от изследването за интегриране на екологичните умения и компетентности по ESCO T6.2? в) колко часа на тема трябва да има за интегриране на зелените умения в модулите/курсовете/предметите?

ТУРЦИЯ

ВЪВЕДЕНИЕ

Туризмът е един от най-важните ресурси на страната от гледна точка на икономиката. Турция е една от 5-те страни, посещавани от най-много туристи в света, като през 2023 г. броят им ще достигне 57 милиона. Туризмът е от голямо значение по отношение на осигуряването на устойчиво развитие и екологично равновесие в страната, както и на развитието, което създава в икономическата, социалната и културната сфера със своите преки, косвени и задействащи ефекти.

Обучението в областта на туризма се осигурява от различни институции, за да се отговори на нуждата от квалифицирани кадри. Ключовата цел на тези обучения е да осигурят основно обучение на хората, които ще бъдат наети на работа в туристическия сектор, да осигурят осведоменост и философия на туризма, да допринесат за развитието на туристическия сектор и да осигурят квалифицирани кадри в областите, необходими на сектора.

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПОО В ТУРЦИЯ

Професионалното и техническото образование в Турция се осъществява чрез програми за формално и неформално образование. При формалното професионално образование учениците от началното училище получават професионално образование в професионално-техническите гимназии, към които се насочват въз основа на резултатите от централния изпит, провеждан в края на осми клас. Програмите за девети клас са общи за всички гимназии. Учениците избират специалност в 10-ти клас и получават отраслово обучение, свързано с избраната от тях специалност, в 11-ти и 12-ти клас в Професионалните и техническите гимназии. Възможно е професионалното образование да бъде продължено и чрез отворено обучение. При отвореното професионално образование учениците посещават професионални курсове чрез присъствена форма на обучение в професионалните и техническите гимназии. В центровете за професионално обучение, които са институции за неформално образование, се провежда обучение за чиракуване, майсторство и занаятчийство. Учениците от 12. клас на професионалните гимназии получават професионално обучение два дни в седмицата в училище и три дни в седмицата в предприятия.

Националните квалификации се определят в съответствие със Закона за институциите за професионална квалификация № 5544 и разпоредбите на "Наредбата за професионална квалификация, изпити и сертифициране", издадена в съответствие с посочения закон.

ПОО КВАЛИФИКАЦИИ И ОБУЧЕНИЯ В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА

Професионалното образование по туризъм в Турция се предоставя по два начина: формално и неформално.

Формалното образование по туризъм се предоставя на ниво гимназия, висше училище, бакалавърска и магистърска степен, като целта е да се обучат междинни кадри за работа в туристическия сектор с двугодишно обучение в професионални училища. Неформалното туристическо образование се предоставя под формата на краткосрочни професионални курсове, провеждани от държавни или частни институции, и е подходящо за участие на всички възрастови групи.

Нуждите на туристическия сектор от квалифицирана работна ръка в кратки срокове се задоволяват чрез неформалното туристическо образование, както и чрез формалното образование. Освен това някои хотели разполагат със звена за обучение и осигуряват обучение на собствения си персонал.

Учениците от професионалните гимназии, които се обучават в специалности, свързани с хотелския мениджмънт, получават теоретично обучение в училището между октомври и април на учебната година. Те провеждат стажове през летните месеци в края на 10-ти и 11-ти клас. От учениците от техническите гимназии се изисква да проведат 300 часа стаж по време на летните ваканции и уикендите.

Периодите на обучение в професионалните гимназии по туризъм и хотелиерство, които предоставят образование по туризъм в Турция, се провеждат в съответствие с интензивността на туристическия сезон. Обучението е теоретично в училищата между октомври и април; В периода май-септември се провежда практическо обучение в хотели под името обучение за придобиване на умения в бизнеса. Стажовете след теоретичното обучение дават възможност на студентите да придобият опит и по този начин да задоволят нуждата на отрасъла от полуквалифициран персонал. При откриването на училищата и специалностите/браншовете се взема предвид разпределението на туристите, идващи в нашата страна, според регионите, които посещават.

МОДУЛИ, ДИСЦИПЛИНИ И ПРЕДМЕТИ, В КОИТО МОЖЕ ДА БЪДЕ ВКЛЮЧЕНО ИЗГРАЖДАНЕТО НА ЗЕЛЕНИ УМЕНИЯ

ИМЕ НА КУРСА	УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ				
ГОДИНА/КЛАС	9-ти клас				
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА КУРСА	2 уч. ч. в седмица				
ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО	В рамките на този курс обучаемият ще придобие знания и умения за дейности в областта на устойчивия туризъм в съответствие с международната литература.				
УЧЕБНИ ЕДИНИЦИ	Концепция за устойчив туризъм	Пазар на устойчивия туризъм	Процес на устойчивия туризъм		
ИМЕ НА КУРСА	ПРИНЦИПИ НА ХРАНЕНЕТО И ХИГИЕНА				
ГОДИНА/КЛАС	9-ти клас				
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА КУРСА	2 уч. ч. в седмица				
ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО	Този курс има за цел да предостави на учениците знания и умения за започване на работа в сферата на хранително-вкусовата промишленост в съответствие с мерките за здравословни и безопасни условия на труд.				
УЧЕБНИ ЕДИНИЦИ	Лична хигиена	Хигиена и санитарни условия	Кухненски единици	Хранителни продукти	Хранителни групи

ПРЕПОРЪКИ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ НА ИЗГРАЖДАНЕТО НА ЗЕЛЕНИ УМЕНИЯ В ОБРАЗОВАНИЕТО

Използване на ресурсите, без да се изразходват, и осигуряване на тяхната непрекъснатост е в основата на устойчивото развитие. Навсякъде, където има производство, има и потребление. Философията на устойчивото развитие не е да се спре развитието, а по-скоро да се наложат ограничения, които да поддържат развитието балансирано и в определени граници.

Устойчивостта се застъпва за дългосрочни икономически операции, осигурява социално-икономически ползи за всички заинтересовани страни, осигурява ползи и гарантира справедливо разпределение на ресурсите. Осигурява стабилни възможности за заетост и доходи, както и допринася за намаляване на бедността в приемащите общности чрез дейности за социална отговорност. Устойчивият туризъм е концепция, която придобива значение за заинтересованите страни в туризма, които се стремят да заемат позиция срещу очакваните негативни последици от глобализацията. Основните цели на курса за устойчив туризъм са да се подкрепи туризмът за един здравословен свят, в който местните култури са запазени, историческите ценности са живи, редът в природата и екологичното равновесие не са нарушени.

Приготвяне на достъпни, евтини, безопасни, адекватни и културно приемливи храни, които подобряват здравето и благосъстоянието на хората във всички аспекти, имат нисък натиск и въздействие върху околната среда и гарантират оптимален растеж и развитие на хората, за да осигурят функционални, физически и хранителни ползи за настоящите и бъдещите поколения на всички етапи от живота, да подпомагат психическото и социалното благополучие, да допринасят за предотвратяването на всички видове недохранване (недохранване, недостиг на микроелементи, наднормено тегло и затлъстяване), да намаляват риска от незаразни болести, свързани с храненето, и да подпомагат опазването на биологичното разнообразие и здравето на планетата - това са техните цели.

БЕЛЕЖКИ:

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА АВТОРСКО ПРАВО:

Тази разработка е лицензирана под международния лизенз Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License. Вие сте свободни да:

- споделяте - копирате и разпространявате материала на всякакъв носител или формат;
- адаптирате - смесвате, трансформирате и надграждате материала;

при следните условия:

- Признание - трябва да дадете подходящо признание на приноса, да предоставите връзка към лиценза и да посочите дали са направени промени. Можете да направите това по всякакъв разумен начин, но не и по такъв, който да предполага, че лицензодателят одобрява вас или вашата употреба;
- Некомерсиалност - не можете да използвате материала с комерсиална цел;
- Сходно споделяне - ако добавяте, трансформирате или надграждате материала, трябва да го разпространявате при същите лицензи като оригинала.

Пълен текст на изследването за България

Пълен текст на изследването за Литва

Пълен текст на изследването за Турция

Графичните ресурси използвани в доклада са създадени от и свалени от <https://www.freepik.com>.

Проект съ-финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче принадлежат изцяло на техния(ите) автор(и) и не отразяват непременно възгледите и мненията на Европейския съюз или на Националната агенция (Център за развитие на човешките ресурси). За тях не носи отговорност нито Европейският съюз, нито ЦРЧР.